

Parádi-arsen
 Míg eddig a régi bór-
 betegségek, a legkü-
 lönbözőbb súlyos ideg-
 bajok, a sápkór, a női
 arczot életlenül pat-
 tanások s a női nemi
 szervek folyással kom-
 binált hurutos megbé-
 tegedéseinek kezelé-
 sei csekély értékű ide-
 gen vizekre voltunk
 utalva, addig újabban a
 vízben vastartalommal
 oly kinsünk van, mely
 minden eddigi arsen-
 savas viznél (Roncigno
 Levico) hatásosabb, és
 könnyebben emészthető s manapság már, mint hogy leg-
 előkelőbb orvosi tekintélyünk felhasználják s a fogyasztók
 egész serege dicsérettel használják, hazánkban csaknem kizá-
 rólagos keresetnek örvend. — Egy postaláda (7 palack)
 parádi arsen vastartalmu gyógyvizet Magyarország, összes
 postahálózatánra 6 K 50 F-ért lehet, szállni a forrástól
 ÉDESKUTY L. c. és kir. udv. szái-
 tású BUDAPESTEN.

Kapható minden gyógyszerárban és megbízható fűszerkereskedésben.

Költözködéskor nélkülözhetetlen a lakásbérleti szabályok ismerete!

LAKÁSBÉRLETI SZABÁLYOK

Összegejtötte és magyarázta
Dr. PONGRÁCZ JENŐ
 budapesti ügyvéd.

Tartalmazza Budapest-székesfőváros lakás-
 bérleti szabályrendeletének hiteles szövegét
 és magyarozatát. Illeték szabályokat. A kapu-
 zárási, víz- és gázsabályokat. Teljes jog-
 gyakorlatot stb., stb.

Harmadik teljesen átdolgozott kiadás.
 Mindenütt kapható. Ára kötve 3 K 20 fillér.

Megjelent a Magyar Törvények, Franklin-
 Társulat zsebkijadásának gyűjteményében.

Kapható:
LAMPEL R. könyvkereskedése
 (Wodianer F. és Fiai) R-T-nál,
 Budapest, VI. ker., Andrásy-út 21. szám
 és minden könyvkereskedésben.

THALY KÁLMÁN

OCSKAY LÁSZLÓ

II. Rákóczi Ferenc fejedelem
 brigadérosa és a felsőmagyar-
 országi hadjáratok 1703-1710

Történelmi tanulmány

Eredeti levelezések s más egykorú
 kútfők nyomán

Második bővített és illusztrált
 kiadás

Két kötet, nagy lexikon-alakban

Diszes pergamentkötésben 35 korona.

Megrendelhető:

LAMPEL R. könyvkereskedése
 (Wodianer F. és Fiai) r.-t.-nál
 Budapest, VI. ker., Andrásy-út 21.
 és minden könyvkereskedésben.

Molnár Ferenc könyvei

Új!

KIS HÁRMASKÖNYV

Három kis kötet tokban *Elbeszélések* Ára kötve 6 korona

A PÁL-UTCAI FIÚK

Diákrégény Ára 4 korona

MUZSIKA

Elbeszélések Ára 4 korona

AZ ÉHES VÁROS

Regény két kötetben
 Második kiadás Ára 6 korona

A FARKAS

Vígjáték három felvonásban
 Ára 2 korona 50 fillér.

HÉTÁGÚ SÍP

Tréfák, karcolatok, tárcák
 Ára 3 korona

AZ ÖRDÖG

Vígjáték három felvonásban
 Ára 2 korona 50 fillér.

Egy gazdátlan csónak története

Regény Ára 4 korona

A TESTŐR

Vígjáték három felvonásban
 Ára 2 korona 50 fillér.

JÓZSI

ÉS EGYÉB KIS KOMÉDIÁK
 Második kiadás Ára 3 korona

LILIAM

Egy csirkefogó élete és halála.
 Külvárosi legenda hét képben.
 Ára 2 korona 50 fillér.

Ketten beszélnek

Tárcák, rajzok Ára 4 korona

RABOK

Regény Ára 4 korona

Ezen könyvek megrendelhetők:

Lampel R. könyvkereskedése,
 (Wodianer F. és Fiai) r.-t.-nál, Budapest, Andrásy-út 21. sz.

NIMRÓD

Képes vadászati és versenysport ujság.

Szerkeszti: Szabó Kálmán.

Minden számában sok érde-
 kes vadászati fénykép-felvéte-
 leket közöl. Szakszerű cikkeit
 ismert íróink írják. Rovataiban
 minden vadászati ügyben fel-
 világosítást kap az olvasó és

az összes bérbeadó vadász-
 területek árverésének idejét
 közli.

A diszesen kiállított lap ha-
 vonként háromszor jelenik meg
 és előfizetési ára félévre 6 kor.

Mutatványszámot a kiadóhivatal szívesen küld
 Budapest, IV. ker., Egyetem-utca 4. sz. (Franklin-Társulat.)

Rendelésnél
 szíveskedjék lapunkra
 hivatkozni.

VASÁRNAPI UJSÁG

45. SZ. 1914. (61. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL.

BUDAPEST, NOVEMBER 8.

Szerkesztőségi iroda: IV. Városmegy-utca 11.
 Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Egyes szám
 ára 40 fillér.

Előfizetési
 feltételek:

Egészévre — 20 korona.
 Félévre — 10 korona.
 Negyedévre — 5 korona.

A «Világkrónika»-val
 negyedévenként 1 koronával
 több.

Külföldi előfizetésekhöz a postailag meg-
 határozott viteldíj is eszolandó.

LÖVÖLDÖZÉS GÉPFEGVERŐBŐL EGY OROSZ REPÜLŐGÉPRE

Ezt a megkapó jelenetet Balogh Rudolf fényképész-munkatársunk örökítette meg az északi harcmezőn

Történet az életről, a halálról, a szerelemlről és a háborúról.

IRTA LAKATOS LÁSZLÓ.

(Folytatás.)

IX.

AZ IBOLYÁK, A HERCZEGNŐ ÉS A BARÁT.

— A levele betűinek boldog dermedtsége mondta nekem először, hogy elfogad. Sosem láttam az írását én fejedelemasszonyom és két tartózkodó szó között mégis sóhajok vergődtek, mint hazatért madarak szárnyecapája. Megéreztem ezt és azóta mindent tudtam.

— Az Észak Gyöngyeiben egy vers volt megjelölve.

— A bajnali álom . . .

— És tudtam, hogy azt nekem írta, a mikor még nem is ösmert.

— Mindig ösmertem magát.

— És tudtam, hogy az örökre szól.

— Örökre szól — ismételte, mint egy imádság végső szavát, a herceg.

A tekintetük egymásba lóvált, mint két távoli csillag sugárzása nagy nyári éjjelen.

— Milyen szép, hogy az egyikünk tudja mondani a másik helyét és annak a nevében: *örökre és hogy ez igaz.*

— Csak Maga helyett beszélhetek szerelmem és Maga csak én helyettem. Érzem, a magam szavait már nem is tudnám mondani — valotta meg Levin.

— És mint egy isteni zenekar szimfóniájában egyik hangszer üdvözlötte a másikhoz, úgy szállt a hercegtől Juliehez:

— A mikor először láttam, fehér havat ért a lába királynóm. Én ebből a hóból egy maroknyit hazavittem és azóta is aranyvederben olvad legelső szobámban.

— Szerdán kaptam a levelét hercegem és azóta szerdán sosem eszem gyümölcsöt. Ne nevessem ezen, nagyon kérem. Vezekelni akarok egy nagy boldogságért. Féltém a nagy boldogságomat. Hiszek magában, hittem, a mikor még szavát sem hallottam és mégis félek. Én vezekelni akarok, mert . . . de hiszen tudja, egy idegen férfi nevet hordom . . .

Mindazoknak a fájdalma, a kiket ebben az életben megbántott, most rászállt Konstantinovic Levin arcára. Gyűlölni szerette volna azt, a ki Párisba utazott, de neki csak Julie tudott fájni. És az asszony mindent meglátott és mindent megérezett.

— Semmi se fájjon Magának, én hercegem. Olyan szép volt hiszen minden ma este és — köszönöm.

— Én köszönök Magának mindent, királynóm.

Julie hajából egy mennybolt színű szalagot vett ki, a mely a boldogság kék sugaraként vészelt el az aranykoronában.

— Anyámtól kaptam. Legyen ezentúl a Magáé ezért az estéért.

Levin szívére szorította a szalagot, a mely úgy reszkedett, mint egy élő valaki, egy ember, egy nő, a ki szépet álmodik.

Csodátevő fekete kövel bélt vékony aranygyűrűt húzott le ujjáról. Megcsókolta, mint azt, a kit nagyon szeretünk és a kitől elbúcsúznak.

— Emléklük — mondta és a nő az ajkával kereste a gyűrűt, hol lett az arany a férvonagló leheletétől boldogságban homályos. Azután elváltak.

*

— Levin — mondta András császár ezen az estén, a mikor őcsesse elébe került — Maga fekete frakkot hord, mint a polgárok és a szabadelyűek. Hercegem én Magát a sárga kürrasszirosok ezredesének neveztem ki pedig.

A szakállas hóember most haragudott. Magázta a kurlandi herceget és nem szőlította őt apja nevével Konstantinovicnak. Szeme tekintetéből a Nagy Podoliai Erdő vadjainak bősé, kegyetlen falánksága áradt.

— Felség — csak ennyit szólt a herceg és úgy hajolt meg császári nagybátyja előtt, mint tehetetlen ember, egy rossz végezet előtt.

A nagy római országúton járt Pavlovna Anna, azon, a melyet még Appius, a konzul, épített több mint kétezer év előtt a latiumi agyagos földből sült nagy téglákból. Pavlovna Anna az ibolyát nézte, a mely a nagy út melletti bokrok terde alatt nyílt. Márciusi alkony volt és az ibolya itt most olyan színűnek látszott, a melyre fiatal leány koporsóját szokták festeni. A hercegi leány a tavaszát az elmúlástól félt és fiatalágát érezve, megrettent attól a gondlattól, hogy valamikor megöregszik és nem lesz elég ereje Konstantinovic Levinét szenvedni.

A kicsiny Quo Vadis-templom előtti állt most. A szláv hercegekisszony a podóliai külön nagy keresztény isten erős hitében nevelkedett, ám Rómában lelke alázatban hajolt meg a katolikus egyház malasztos igézte előtt. A fényes nyugati egyház eltévedt leányként vonzotta a fiatal szenvedő fejedelmi hölgyet. És Pavlovna Anna idegen létere is megtanult a Szent Lépésűn térdelni, lelkebe mint szomjas opálos kehelybe ömlött a San Pietro minden földöntúli és ah, oly megnyugtató, oly jótékonyan közel eső érzi szépsége. A lateráni templom márványos fehérsége között még tisztábbnak és még igazabbnak érezte magát és a San Paolo fuori le mura-ban, a régi pápakirályok képmásai előtt térdelvén, arcát a legszentebb felé fordítva kért kegyes engedelmet arra, hogy szeretnie szabadon a fényes egyházat, a mely az ő hazájában nagy szenvedésekben ad még ma is mártírokat az Istennek, a ki mindenütt jelenvaló és mindenütt egy. Most a Quo Vadis előtt állt, a falak előtt, a melyeken még Szent Péter hangja visszahangzott és a melyek az apostoli szavak örökön eleven emlékeit időtlen ékességként tárják az előjövendő évezredek elé. A templom ki kertjében egy fehér barát állt.

Az Úr alázatos szolgálja kellemetes ember volt. Hajja fekete, mint a holdat övező éjszaka, a szeme két forró kávécepp és napmelengette szép arcán — álla mint egy leányé — látszott, hogy a férfúnak fáj a lemondás, a mit isteni tisztje követel. Ám ki tudja, a fájdalom talán jóleső és a fiatal szerzetes édes, önelgült szenvedéssel viseli azt.

— Nehéz mult üzhette talán e falak mellé, e kertbe, a szentek lábának híves árnyékába? — gondolta a hercegnő.

És eszébe jutottak a régi idők huszonkét esztendő bibornokai, a szép és zengő szavú papi fejedelmek, e fiatal és győzedelmes Dávid királyok, a kiknek hitazonoklataitól aggodalmas férjek eltiltották a féltett feleséget. IX. Piusra is gondolt, a nagy, a gyönyörű pápára, Martai Ferretti grófjára, a ki lovasist volt, mielőtt életét az Úrnak és az ő mennybéli szent seregének ajánlotta volna.

— Testvér — szólt a hercegnő — mit csinálsz? Mit csinálsz itt mindig? Éveidet mivel töltöd?

A fehér barát a kertre nézett és a hercegnőre. Finom karesú kezével játszott egy pillanattal, mosolygott, azután a világos tőkletes, zárt francia nyelvén mondta:

— Jouer la vie . . .

(Az életet játszom.)

Mosolygott és érzett, hogy fájt neki ez a mosoly.

A hercegnő keze kicsiny csokrot nyújtott a fehér barátának, azokból az ibolyákból, a melyek színe itt — mondtuk már? — olyan, mint fiatal szűz koporsójáé.

X.

AZ ISTENEK A FÖLDRE SZÁLLNAK.

Nem a meglepetés szédülete volt az, a mi őket érte. Julie és Levin nagy boldogságuk napjában úgy érezték, hogy minden, a mi velük történik, odafent volt már előre megírva és hogy mindkettejüknek felsőbb rendeltetése megajándékozni a másikat és önmagát. Az asszony úgy érezte, mintha egy ezerszentes hajnali álom valóságára ébredt volna, a férfi, a ki boldogtalanságra született pedig, eddigi életének szép, egyensúlyozott bánatából székesen nélkül érkezett a boldogságba, a melytől máris igazi életnek, igazi levegőjének, igazi sorsának tudott. Az egyetlen győtrelem, a mely rövid napjai boldogságán homályosult, az volt, hogy egyszer, valamikor — száz év múlva — megöregednek és nem lesznek elég fiatalok, hogy e nagy-nagy életboldogságot viselhesék. De milyen édes aggodalom volt ez is: a boldogságukat félteni, lelkük jövőbeli egyremléseit egymás elől gondosan rejtteni.

Szép nagy tavasz volt és René Turennes-Lacour grófot nagy hivatala még nyolcz napig tartotta Párisban. E nyolcz nap, nyolcz este egyetlen Szent Ivan-éjszaka volt, a melyen a podóliai égről — tudják, hogy ez óriási birodalomban a mennybolt is nagyobb, mint másutt — a hold boldog meghittségük egyetlen társa, ezüstpuderes clownként mosolygott le rájuk. Szerette őket a hold . . .

— Milyen fontos, hogy tavasz van, hogy tavaszkor történik mindez — rebegte egy ízben hálatalten Julie, a kinek finom, hajlékony lelke a magán és a szerelmeiben kívül a természet és a dolgok életét is élte.

— Mindig tavasz lesz — ígérte a kurlandi herceg komolyan és könnyen, mint egy isten. Szép szavakat ajándékoztak egymásnak és szerelmes együttállgatásuk magasos óráiban is megbecsülték a szót, a kimondott szót, a melynél nincs több és nincs nagyobb. A szó — seregeket indít meg és életsorsok fölött határoz — isteni eredetű és az emberi léleknek kiszakadó része, a mely édes fogantatásban újra lesz ismét. A szó a legnagyobb ajándék . . .

Mindentüket kicserélték és egymásnak ajándékoztak mindent, a mit addig szerettek. Könyvek, papíra vetett dallamok, drága régi escesebcsék, hízelkedő ékszer, szalagok és csodátevő amulettek vándoroltak kezzől-kezre. Kicserélték a kedvenc szavakat és elmondták egymásnak, a mit a nagy költőkől addig titokban gondoltak. Ha valami újat találtak nagyon szépnek és — halálosan egy volt az izlésük is — minden újat egyszerre, egyazon percében, ugyanabban a halk felkiáltásban érezték szépségük. Hlyenkor megfogadták, hogy a mi nekik lett szép, azt megtartják egymásnak és nem közlik a népekkel. Ezek az édes rejtettségek voltak szép életüknek nagy titkai . . . A francia hölgy megismertette a herceggel kedvenc parfümjét, a melyet ezerjő illatú léből ő maga kevert a régi alkímisták aggodalmas titkolózásával. «Alkony a szigeten» így hívta Julie — a ki a kedves bútorait, a kedves ruháit és a kedvenc apró holmiját is külön néven becézte — ez illatszert. A jázmin illata érzett ki belőle leginkább, május a fehér virágjé, a mely alázatos, epedő és szemérmes, mint egy történetesen igaz tiszta szerelemben hanyatlott lorette . . . Konstantinovic Levin kedvenc virágként fogadtatta el a hölgygel a sárga rózsát és mint enen élete olyan fontos volt számára, hogy a másik — Julie — is hittel szeresse ezt a virágot, a melynek illata olyan, mint az élet dele és a mely sosem hal meg hervadásában, mert már fiatal életében is a halál örökkévalóságát hordja hús, balszamos leveleinek színében . . . És mert túl-

ságosan szerették egymást, néven sosem szólította egyike a másikat. Ezt sem ígérték, nem is fogadták. Mint minden mást, ezt is úgy tették önmaguktól, egy megsejtett vallás szent ritusként és hogy néven nem szólították egymást, ez érzelmük megkoronázata idejében is megérezte valamit a régi idők bűbájából, a mikor ösmertlenül és megközelíthetetlenül is csak az egymáséi voltak.

A Montespan d'Angoulême leánya megösmertette az éjszaka fiával a hajnal és Konstantinovic Levin Julienek ajándékozta a derengő éjszakai égbolt igazgyöngy színét, az éjfélen születő új nap első tévoa sóhaját és a pihenő világ minden bűbáját, az eleven álmokat, mindazt, a mit e tiszta nő eddig csak álomban, hűnyit szempilláján át látott és érezte meg. Két paripán lovagolva — mint ó-harzosé fekete volt Julie, mint ifjú szűz fehér az, a melyen Levin száguldott asszonya mellett — érkeztek az ébredő hajnal útjába és balszamos estéken hallgatásba zárt kertek és szízek fehér útjai feldekezve, kezük úgy reszkettek az egymáséban, mint csillag a nagy nyári éjszakában.

Szerelmük tiszta volt. Mindketten — lopva a halál gondolatával bibelődve — becsülték az életet és drága, művészi önzéssel, az ösztön naiv diadalmas kiszámításával nemességben akarták megőrizni azt, a miről tudták, hogy életük legnagyobb kincse és a miről biztosak voltak, hogy még csak ahhoz hasonló sem érheti őket még egyszer. Barátságuknak minden perze műremek volt — olyan műremek, a mit csak megihletett magafeldekészésnek szent perzeiben alkot a művész — és ezutáni életük minden perze ez érzelmé volt. Gyakran álmélkodtak azon, hogyan is élhettek azelőtt egyáltalán, de ha mostani boldogságuk aranytükrében szemlélték eddigi életüket, azt is szépnek érezték és olyan volt, mint egy újra megtalált tavasz. Egymást megajándékozták őseik és halottaik iránt érzett szeretettel. Julie titokban virágot hordott Konstantinovic János sírjára, azért imádkozott, hogy valaha testvérként szeresse őt Konstantinovic Mária, noha tudta, hogy a világ és az emberek előtt sosem lehetnek egyek, Levin és ő. A kurlandi herceg francziájul — a nyelven, a melytől annyira szeretett — költeményt írt Julie ősanijához Aline Montespan d'Angoulêmehez, a ki a nagy zavargásban, lehulló fejének könnyecsképpként gyöngyöző vérelét tett tanuságot a kiirtott lilomos királyi ház, a Bourbonok mellett. És Julie iránti hódolatból elalrals előtt francziájul imádkozott a Mindenek atyjához. Nötre Père . . .

Titkon találkoztak egymással, rejtett ösvényeken és a természetnek olyan zuglyaiban, a hol — ezt hittel hitték — azelőtt senki sem járt és a melyet Isten csak nekik teremtett és miattuk őrzött meg eddig a fejüket magasban hordó emberek és az együttü, küszó állatok előtt egyaránt. Sokkal szemérmesebbek voltak, mintsem hogy egymás otthonába hívták volna egymást. A kurlandi herceg előtt a misztériumok örök kristálypalotája maradt a francia nagykövetség fehér háza és Julie, noha tudta az ablakot is, a mely mögött az éjszaka világ elől álomban rejtőzködik Levin, mint valami elmerült ígérethez, úgy gondolt az Északi Udvarra, a kurlandi herceg magányos házára. Levin minden nagy szerelmén túl olyan áhítattal tisztelte asszonyát, mint a saját családjából, a rurikiból való egy régi, halott, fehér hercegisasszonyt, a ki korai halálból érkezvén az Úr elé, tiszta testét annak kezébe helyezhette, mondván: Neked adom oh Istenem, minekutána odalent a földön nem étem vele . . . Konstantino-

vics Levin legnagyobb szerelmét gyönyörben nyelvében is gyakran elfelejtette, hogy Julie Montespan d'Angoulême nő, szép nemének minden igézetes és fájdalmas testiisével megajándékozott nő, a ki Isten, ember és a világ előtt gróf René Turenne-Lacournak tulajdon felesége. És túlságosan még nem bántotta őket a harmadik gondolata. Nem érezték, még nem tudták őt és régebbi, hosszú egymástvágyásuk alatt úgy hitték hiszen, hogy valóban sosem fognak megismerkedni. Örök ígért örök tünényei voltak akkor egymásnak és aranyos sóvárgásuk idejében Levin sosem érezte, hogy Julie asszony és Julie sem tudta magáról ezt. A szerelmük, a vallásuk hajnalának tekintették ezeket a napokat mindig és a hajnali mise apáczai fehérségében akartak élni továbbra is. Megőrizni egy álmot, oh . . .

És ha látták is őket boldogságuk végtelen ligetében vándorolva, mások, hercegek, vagy kocsisok, ők azt hitték, senki sem tud róluk semmit. Mások előtt ösmertelenek maradtak örökre, mint földre szállt istenek, a kik az emberek és a dolgok elől a köznapi élet lárvája mögé rejtőznek. És utóbb — barátságuk harmadik napján — már nem is titkolóztak. Tovajutakon való osonást tisztátalannak tartottak és tiszták akartak maradni, mindig és nagyon tiszták. És Julie, noha voltak pillanatai, a mikor szinte hideg világossággal tudta, hogy a láthatatlanság talizmánja nem óhaja meg őket a világ lényei elől, nem félt sohasem és még kevésbé bánt meg valaha is valamit. És Levin még jobban imádta őt ezért és tudta, hogy az életével, a nevével, a pajzsával tartozik annak, a ki az asszonya és még sem az asszonya.

*

Gyöngyvirágos tavasz este volt és az égbolton aranyfelhősékek szegélye úgy tündökölt, mintha a jó isten szeme kápráznék örömben. A Litinovo menti topolya fák — illatos lándzsák voltak ezek most — alatt ültek. És Levin — keze úgy reszkedett Julie-ében, mint egy fájdalmas szó — most megkérdezte tőle az egyetlen, a mi még néha szép virág beteg tüskéjé-ként bántotta:

— Róma . . . Azt írta egykor, hogy ott boldog volt, nagyon boldog . . . A római boldogságról mondjék kérem csak egy szót is . . .

— A római boldogság — szólt a nő és hangja olyan volt, mint egy most született dallam — csak annyi volt, hogy megéreztem Magát, vártam Magát, tudtam Magát. Ez volt minden és azért volt szép, mert csak ennyi volt. Soha senki más az életben nem volt, csak Maga.

— És a nő nem bizonygatott tovább és a férfi hitt a nőnek, a ki az igazságot mondta minden fogadkozás nélkül.

XI.

A VÁNDOR ÉS A VENDÉG.

Vendéget látott az északi udvar. A tavasz alkony halálos-édes mosolyként suhant el a város fölött és a kerti virágok illata a zárt ablakok függönyére rajzolódtat keces arabeszkként. Konstantinovic Levin aranyos tintával Julie nevét, (a nevet, a melyen őt szemtől-szembe sosem merte szólítani) aranyos tintával rajzolta hártypapírosra, a mikor belépett hozzá az orenburgi herceg, Pavlovna Anna édesapja.

Arzenovic Pál hetven esztendő volt. A férfikor szép esztendőin túl vette el Pavlovna Anna édesanyját, a ki csak addig élt, a míg Anna

meglett. És a mikor elment, Arzenovic Pál újra özvegy lett, mint volt azelőtt is. Ez a herceg már húsz éves korában is özvegy volt. A míg a szép leányt, Pavlovna Anna anyját, elvette, magánosságban élt és hogy az asszony a csontos lovag karján elutazott tőle, azt hitte, hogy ez azért volt, mert neki csak társalanul szabad élnie. Mindenki elpusztul, a kibez ér és a lányát escesemő kora óta nem látta. A Fedorarend nővérei nevelték Annát és Arzenovic Pál Istentől ráért sorsként viselte a magánosságát.

A herceg hosszú, kék kabátot hordott bársonygallérral, nanking szövethől varrt macskapantallót és csattos kis cipőt, a melyből a világos selyem harisnya czukros-sütemény színe kilátszott. A hetvenes évek öreg úrnak apró lába volt, mint egy kisasszonynak az első balon . . . Nehéz atlasznyakkendőjét sok rétbén kötötte magas gallérja köré, keze aranygombos bot fejét fogta hosszú sétákon, a melyeknek az ő apró tipegő lépései mintha sosem tudtak volna a végére érni, az egyedüli költő, a kit olvasott Byron herceg volt, (ám őt minden este) és ősei közül különösképen a nagy Sándor császárt rajongott, a ki utolsó esztendeit a Krimben töltötte istenes és félelmetes látomások között. Üvegsekretyben kellett volna laknia Arzenovic Pál hercegnek, mint az öröklött régi családi ezüstneműnek. Két figurás, hajlított girandóla között lett volna igazi helye . . .

A szoba közepén állt meg Arzenovic Pál.

— Konstantinovic Levin — mondta az öreg emberek óvatos beszédmódján, a szótagekat egyenként mondva és áhítatosan egymásután helyezve őket — a vándor elmegy. A jövő hónap közepén fogok meghalni. Tegnap álmotam meg ezt és nagyon örülök neki . . . Ne szóljon Konstantinovic Levin . . . ez így van . . . tudom így lesz . . . Ne vigasztaljon és szépen kérem, ne rontsa el kedvem. Úgy örülök a halálnak, mint a hogy gyermekkoromban a megígért ajándéknak tudtam előre örülni. Bűszüni járok most mindenkihez és esténként a jelizaveti püspökkel imádkozunk együtt. Ez nagyon jó és érzem, ha a feleségem halálakor minden könnyemet el nem ottantam volna, most sírni is tudnék. De . . . A kezemet nem nyújtom, mert az már a halálé és rosszat hoz arra, a ki megérinti. Sosem fogom többé látni magát Konstantinovic Levin . . . Anna lányommal, ha találkoznék, üdvözlöm. Ha valaha vétettem volna Maga ellen, bocsássa azt meg kérem öreg bályjának a Krisztus Jézus nevében és ne essékterhére megjelenni a templomban, a mikor az ottár előtt a halott orenburgi herceg fekszik majd kiterítve. Jó szívvél imádkozzék kérem értem és ha elindul a nagy háborúba, a minek hire álomban érkezett hozzám, tudja meg, hogy Magukkal leszek, mindannyiukkal, a kiket az Úristen övjon meg.

Az orenburgi herceg még szertartásosan meghajolt őcsesse előtt, azután mintha feltőlől színházi mester zsinóron rángatta volna, kitepeggett a szobából. Konstantinovic Levin nem mert hozzá szólni, a kezét sem merte megfogni, még kevésbé letérdelni előtte. Vaczogó tisztelettel tekintett Pavlovna Anna atyjára, mint egy kísértetre és megkönnyebbült, a mikor a halál fehér hajú gyermeke eltávozott. A kurlandi herceg kezeje még a hártypapíron feküdt, alatta Julie aranyos neve. Mint anyamadar a gyermekét, úgy óvta e kéz a drága nevet a hideg lehetlő vándor elől.

*

(Folytatása következik.)

AZ ÖTÖDIK HADTEST.

Az ötödik hadtestnek Szól főtábornoka: «Egy vakmerésre kell ma Ötszáz kemény baka, De csupa legényember, Kiért asszony, gyerek Otthon, mint özvegy, árva Nem jajgat, kesereg.»

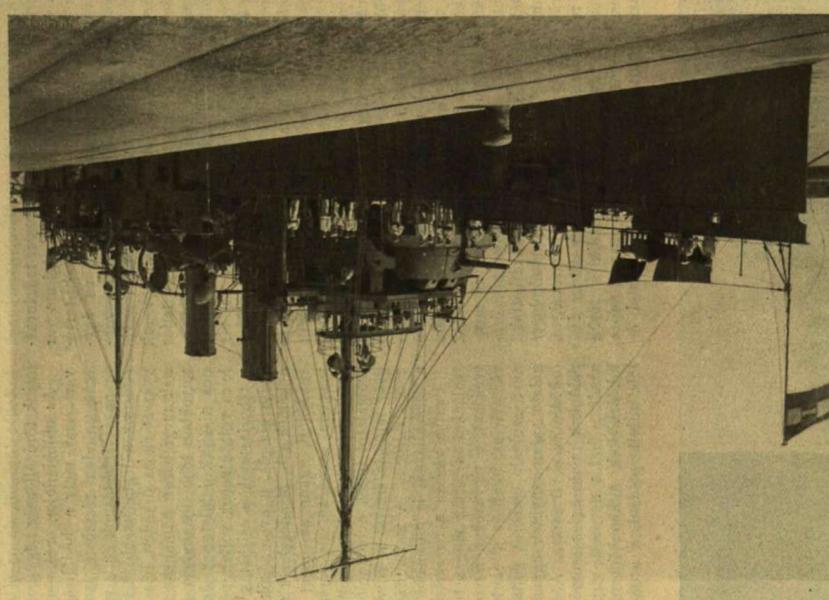
Az ötödik hadtestben Hat ezred baka van, A talpukon legények Azok mindannyian. Hallják: csupa legény kell, Önként jelentkez — S kilép teljes hat ezred S megrendül a mező.

Az ötödik hadtestnek Főtábornoka mond: «Szép, szép, de a ki nő már, Az ne legyen bolond! Elég a vállalathoz Csak ötszáz hős legény, Ki, mert magának él csak, Mer halni könnyedén.»

Az ötödik hadtestben Sok vén baka mozog — «Kegyelmes Úr!» — a sorból Kikurjant egy torok — «Mer itt mindenki mindent, Ha nőtelen, ha nő, — Az ötödik hadtestnek Minden bakája hős!»

Kozma Andor.

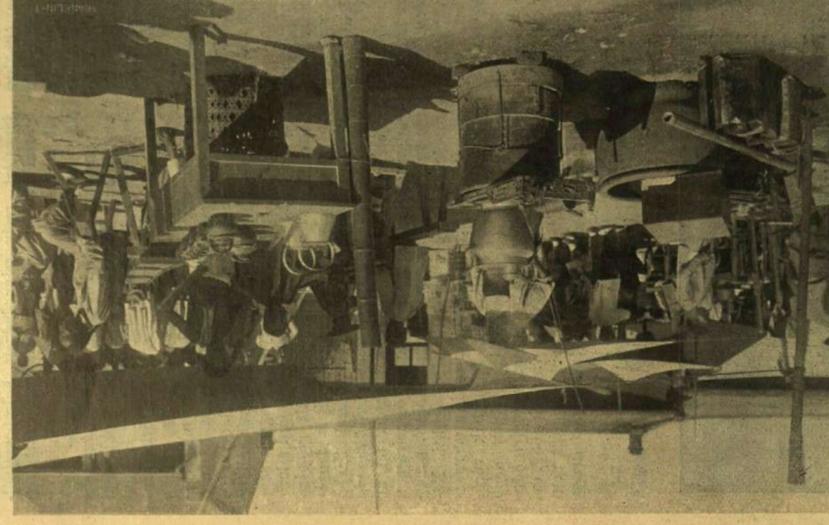
A «KAISERIN ELISABETH» OSZTRÁK-MAGYAR CSIZRIKAI, MELY A NEMZET FLOTYÁHOZ CSAVTLAKOZOTT.
A TINGTAVAI KÉPEK.

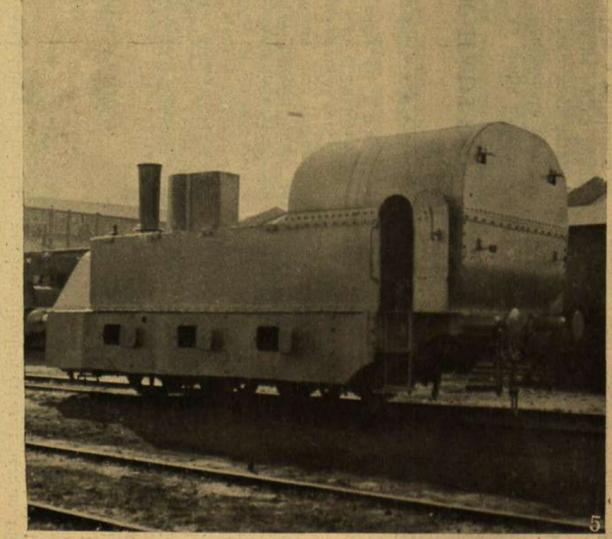
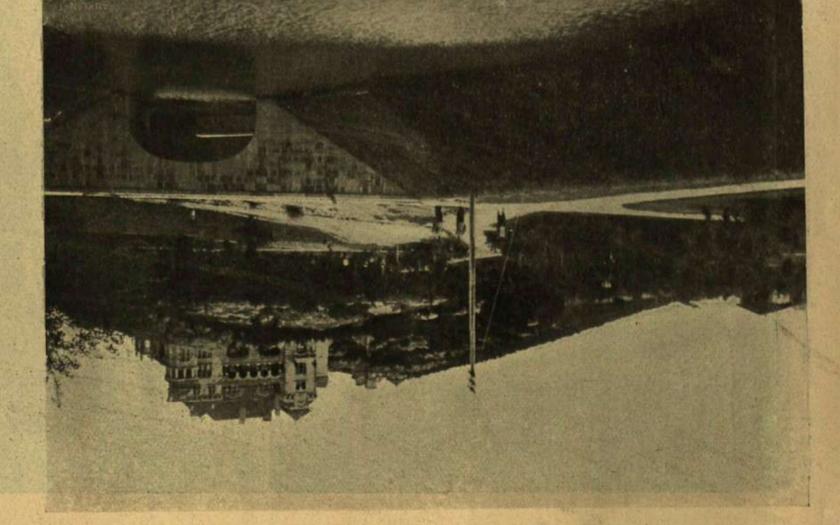
TAPATAN PÜTZSÁJA.

TEAFÖZÖK ÉS LAZIKONYNYHÁK TAPATAN PIAZÁN.

A KOMÁNYZÓI PALOTA.

1. Károly Ferencz József trónörökös főherceg, dr. Brehl tanár törzservos, gróf Herberstein tábornok, lovag Höffern százados és gróf Van Der Straten százados társaságában a főhadiszálláson. — 2. Kolera ellen beoltják egy ezred legénységét. — 3. A vasutasok kiténtetése, a kik az ellenség által már megszállott és lövöldözött vonalon egy benzinnel telt vonatot Przemyslbe vittek. — 4. Ugyanezért kiténtetett magyar népfelkelők. — 5. A m. kir. államvasutak páncélozott mozdonya az ellenség által megszállott területek kémlelésére.

AZ ÉSZAKI HARCZTÉRŐL. — Jelky Gyula, a harcstérre kiküldött munkatársunk felvételei.

A VIRRASZTÓK.

A török világban a védelmet a támadás módja szerint rendezték be. Mivel a töröknek fő ereje a lovassága volt, a magyar is a lovasságát fejlesztette és többé tette. A régi magyar várak azonban nagyobb számú lovasság tartására nem voltak alkalmasak. Ezért az úgynevezett kővárakat is palánképítéssel nagyobbitották. E külső és tágas palánkban (vagyis huszárvárban) voltak az istállók s a lovak szállása. Tudjuk, hogy a palánképítés teljes védelmet nyújtott azon idők fegyverei ellen. E mellett olcsó, könnyű és gyors vérépítési mód volt. Akadt azonban gyöngéje is. A víz és az eső könnyen rothadásnak indította. Tűz pedig bármikor néhány óra alatt megemészthették. S ha az ellenségnek sikerült a palánkba tüzet vetnie, egy lélek sem menekült meg. Hamuvá vált ott minden. Innét van, hogy a hódoltság korában nálunk az úgynevezett *várgyűjtés* nagyon járta. Hogy e célra a töröknek is, a magyaroknak is külön gyűjtő szerszámok voltak, mondanunk sem kell. Külömben ha éjjel megközelíthették a palánkfalat, nem is kellett nekik a gyűjtő szerszám. Ilyenkor ugyanis zsírral, szurokkal bekenték a palánk fáját, puskaport hintettek rá és meggyújtották. Mire a bentlevők az ilyesmit észrevették, emberi erővel már el nem olthatták!

A magyar végbeliek nagyon jól tudták, hogy a török ördöggel betelt állok nemzetség s hogy miatta soha sem ülhetnek veszteg. Hiszen ezernyi tanulság hirdette nekik a török szomszéd ravasz praktikáit! S napról-napra láthatták, mint tör ellenük esellel, lessel és

fortélyal. Tehát ők is rajta voltak, hogy éberségükkel utját állják a fenyegető veszedelemnek. A sik mezőn, a nyílt harcban nem tartottak a töröktől, de az éj sötétében, titokban rájuk törő ellenség nagy gondot okozott nekik.

Az utóbbi dolog eredményezte nálunk azt a vártartást, mely a hódoltság korában az ország minden részében szokásos volt. Valamennyi vártartásunk és a vártartást illető utasításunk a legmesszebb menő éberséget, a vigyázást és az örködést írja elő. Az előírásoknak megfelelően a magyar várakban és a kastélyokban több oly embert alkalmaztak, a kiknek tisztjuk a folytonos örködés és a kémlelés volt. Ilyenek voltak például a kalauzok, a táborjártatók, a czirkálók (szalóngók), az utnyitók kiserők, a nyomnézők vagy nyomjárók, a kémek stb. Mindezeknek a szerepük akkor kezdődött, mikor az őrség száguldásra, portyázásra, lesvetésre és várszállásra vagy várgyűjtésre indult. A nevezettek ilyenkor nagy szolgálatot tettek a harczóknak. A régi magyar felfogás szerint a várnak dolga a mezőben válni el. A mezői harc tehát magánál a várszállásnál is fontosabb dolog volt.

Bent a várban a nevezettek kívül állandó szolgálókat tartottak még a tornyosokat, a bástyásokat, a vigyázókat, a virrasztókat (vár- és városvirrasztókat) és a czirkálókat. Különféle nevű szolgáló emberek voltak ezek, de a szolgálata valamennyinek ugyanaz volt, t. i. az örködés és a virrasztás. A magyar várak és palánkok falain egész csomó olyan alkotmány akadt, a hol a nevezett virrasztók és strázsálók örködtek. A kapuközben, vagy a kapu fölött állott például a *szakállszáraztó*, vagy

szakállüstölő. Itt üldögéltek és itt örködtek nappal a kapunálók. Unalmukban bizonyára szidták a katonasorsot s átkozták a kincstárt, mely pénz helyett holmi szélpálirással fizetgeti őket. Talán éppen ezért hívták a szakállszáraztót *morgó színek* is. Vigyázó helyek voltak az úgynevezett *górók* is, melyek mint különálló strázsaházak is szerepelnek. Többnyire magas oszlopokon álló deszkaház volt a göré, melybe létrán lehetett feljutni. A határvidéken az eféle őrházakat *csardákoknak* hívták. Görékat bent a várban is alkalmazták a kapuk felett, vagy a bástyákon. Az egerszegi göré (1597-ben) a bástyán állott s benne forgó taraczk is volt. Somlyó várának falán *«beranafából rótt göré»* állott. A göré szó helyett sok helyen a filagoria szóval élnek. Vajdahunyad várában például állandóan szerepel a bástya tetején épült *vigyázó filagoria*, mely deszkatornácós volt s fagradics vezetett fel belé. Fogaras várának Szabó nevű bástyáján *köböl rakott vigyázó filagoria* állott. Ebbe is grádicsokon juthatott fel az ember. Regécz várának 1644. évi összeírása a filagoria szó helyett a *virrasztó helyet*, a *virrasztó házat* és a *czirkáló házat* említi. Németújvár 1645. évi inventáriuma is a *virrasztók házáról* emlékezik meg. Porumbák várában ellenben (1649-ben) a kapu felett *négy ágason álló, sindelyes, tornácós, nyári házzal* találkozunk. Szilágycseh várának 1682. évi összeírása már sem görét, sem filagoriát nem említ, hanem csupán *szentő helyeket* avagy *strázsaházacsakákat*.

Ungvárt (1619-ben) *doboló nyári ház*, másutt meg vártházak szolgáltak a strázsálásra

Vajdahunyad XVII. századi összeírásai mind megemlítik a huszárváron kívül álló strázsaházacsakát, mely két magas oszlopon állott s grádics vezetett fel a rajta nyugvó deszkaházba. Gyula várában strázsáló bástya és a külső kapu felett czirkáló ház szolgált az örködők számára.

Mindezen strázsaházak többé-kevésbé különböztek ugyan egymástól, de mindannyija a vár éjjeli virrasztóinak és strázsáallóinak az örködő helye volt. *Még a tarisznyavár is vigyázó ház volt.* Csak hogy az eféle tarisznyavár a nagyobb végházaktól távolabban fektet s nagyobb számú strázsá örködött benne éjjel-nappal, a kik aztán az ellenség közeledéséről idejében értesítették a végház kapitányát.

Az urak kastélyaiban és a magánosok váraiban az éjjeli örködést a virrasztók, a nappali strázsáallást pedig a kapunálók teljesítették. A virrasztók az úr zsoldján és kenyerén éltek, állandó abrakosok voltak. Azaz, hogy szabad asztaluk és fizetésük volt nekik. Kanizsa várában 1564-ben például öt kapunálók és két virrasztó szolgált. Sztencsnyák várának abrakosai között is ott találjuk 1564-ben a kapunálókat és a virrasztókat. Sárospatak XVII. századi összeírásai mindig megemlítik a vár virrasztóit.

Több helyen az a szokás járt, hogy a faluk szerjás szerint adták a virrasztókat (úgy mint Erdélyben a bástyásokat és a nyilasokat.) Ezt a falvak népe igen nagy tehernek tartotta. Nines mit esodálnunk tehát azon, hogy mentől jobban kolomozták a virrasztókat, annál jobban szökdöstek azok az *«Antikrisztus igája alól»*, a hogy ők e terhet nevezgették. S bizony sok helyütt megesezt, hogy a várurak parancsoltak, de nem volt, a ki fogadta.

Este háromszoros Jézus kiáltással bezárták a vár kapuját. Rátették az örköklakatot s a porkoláb magához vette a kulcsokat. Azon túl senkit sem bocsátottak a várba. Még ha véletlenül levélvivő (kurir) jött légyen is, reggelre utalták őt. Kapuzáráskor kezdődött a virrasztók dolga s tartott kapunyitást. Hogy az álom el ne nyomja őket, énekelve kiáltgatták egymásnak: *Szóljaj, szóljaj virrasztó!* Ha az ének nem hangzott, az örkő fejé, a kit vigyázónak hívtak, hangos szóval kiáltá: *Szóljaj virrasztó!* Ha a választétel elmaradt, vagyis ha a szegény virrasztót elnyomta az álom s elaludt, mint a tej: a vigyázó azonnal bójtvasra szorította ő kigyelmét. Ez azonban csak ritkán esett meg. A virrasztók ugyanis még félálomukban is torokszakadtából feleltek a vigyázónak.

Hajnaltételekor a virrasztók már örvendtek, hogy nemsokára pihenést találnak. Mikor a pirkadás első jeleit látták, hangos szóval kellet énekelniük: *«Hajnal vagyjon szép piros; hajnal, hajnal vagyjon. Majd megoirrad, hajnal vagyjon szép piros hajnal.»*

Ha a virrasztás idején a törökök rezgelődni kezdtek, a virrasztók a doboló bástyán megütötték a nagy rézdobot (seregdobot). E hangra egy pillanat alatt az egész őrség talpon volt.

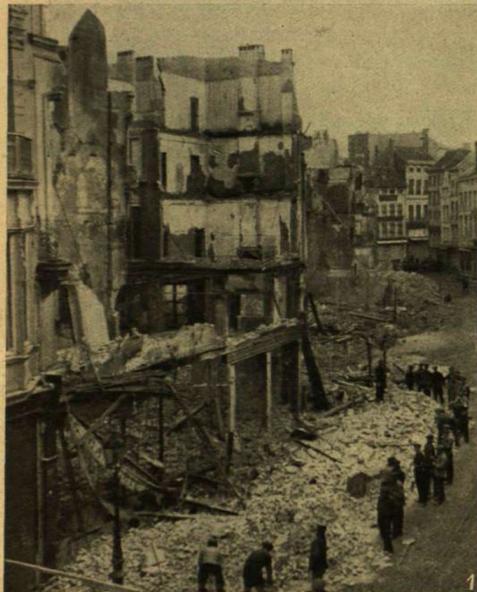
Télen a nagy hidegben a virrasztóknak kijárt a vártafa s ennek tüzenél melegedtek. Rendesen *H-deggel háló Szent Pál* napjától fogva kaptak vártafát.

A magyar várak sorsáról reánk maradt írott emlékek bizonyítják, hogyha a virrasztók becsülettel várták és strázsáltak a várat, sok veszedelemnek elejét vették. Azonban gyakran megesezt, hogy az egész őrség a boritalnak ereszkedett s maguk a tiszték a várfokon réz-

dobbal doboltatták és muzsikáltatták magukat. Ilyenkor a virrasztók sem örködtek virradtáig, hanem a megborosult vitézekkel együtt álomra hajták a fejüket. Ilyenkor a török kényelmesen megmászta a falakat s leölte a részegen alvó őrséget. Így történt ez például 1558-ban Tatával, aztán Ajnácskövel s más kastélyainkkal. Azaz beteljesült a régi magyar közmondás: *tobzódásnak termése mindig balszerencse!*

A királyi végházakban és palánkokban nem volt divatban a virrasztók tartása. Az örködés és virrasztás terhet itt a gyalogságnak kellett viselnie. Nehéz és kimerítő szolgálat volt ez. S bár a magyar gyalog az éhséget és a szomszúságot panasz nélkül tűrte: gyakran megesezt, hogy a strázsá helyén a kimerültségtől összeroskadt. A XVI. századi rendtartás szerint nyáron a magyar gyalogság az utolsó emberig a falak mentében töltötte az éjét. Téli időben azonban csak az egyik fele aludt kúnt; a másik fele a házakban húzhatta meg magát. Minden bástyán egy-egy tizedes örködött a maga tizedével. Minden bástyán két gyalogos bizonyos időközben a jelszókat kiáltozta, hogy az örkő el ne aludjanak. Egy tizedes a maga tizedalával állandóan a vigyázó helyek járta. A porkolábok és a gyalog vajdák is többször megárták az őrhelyeket.

Így ment az virradtig s akkor kezdődött a nappali örködés. Mivel a lovasok nem teljesítették éjjeli őrszolgálatot, minden teher a gyalog vállára nehezedett. Helyesen írta a magyar gyalogokról 1573-ban Giczey György kapitány: *«Éjjel strázsát áll, veraszt, czirkál, vártán hál, nappal pedig az kapun vagyjon. Minden szolgálat csak rajtok vagyjon szegényeken.»* Takáts Sándor.

1. Egy romná lett utca. — 2. A belga országház terme (kivülről az épület csak kevésbé sérült meg). — 3. Az elmenekült lakosság visszatar. — 4. Német matróz segít a belga lányoknak.

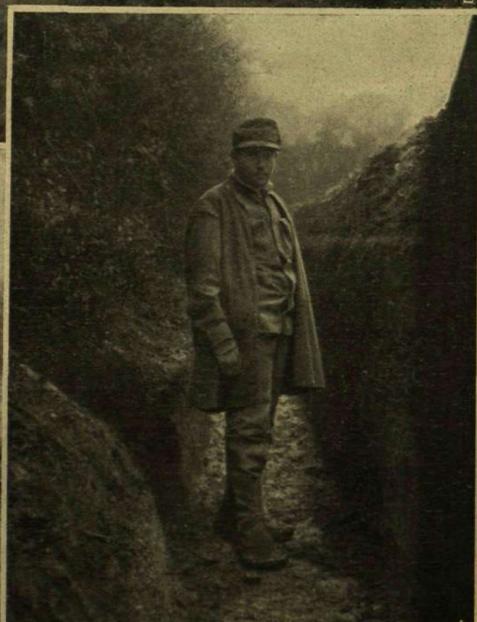
KÉPEK A NÉMETEK ÁLTAL ELFOGLALT ANTWERPENBŐL.

NÉMET GYALOGSÁG ÉS NÉMET VÖRÖSKERESZTES KOCSIK ÁTVONULÁSA EGY BELGIUMI HELTSÉGEN.

ÁGYÚTEG FEDEZÉKÉBEN.

1. Ágyúk az állásokban — 2. Lövészállások. — 3. Pihenő. — 4. Lövészárok.
A DÉLI HARCTÉRRŐL. — Egy sebesült katonát iszt főtűvel.

15 CENTIMÉTEBES TÁBORI TARACZK-ÜTEG ÚJ POZÍCIÓBAN HARCZRA RÉSZEN.

HARCZ UTAN.

AZ ÉSZAKI HARCTÉRRŐL. — Balogh Rudolf, a harcstérre kiküldött munkatárunk főtűvel.

HÁBORÚS HULLÁMOK.

A német.

Ezelőtt néhány esztendővel egy berlini újság rendezett egy úgynevezett *ankétet*, vagyis kiválóbb emberek körében folytatott véleménygyűjtést arra a kérdésre: mi az oka, hogy a németeket általában nem szeretik a külföldön? Mi a magyarázata, hogy a művelt, tehát elismerő emberiség szimpátiája a németek iránt egyáltalában nem áll arányban azokkal az értékekkel, a melyeket a német tudásnak, igyekezetnek és szoliditásának kulturális élet minden területén köszönhet? Miért élveznek a közgondolkodásban nagyobb szeretetet és rokonszenvet olyan népek is, a melyek összehasonlíthatatlanul kevesebbet adtak közkincsül az emberiségnek, az általános haladásnak és boldogulásnak, mint a németek?

A közkérdésre beérkezett válaszok majdnem kivétel nélkül ugyanazt az okát és magyarázatát adták ennek a kétségtelen igazságtalanságnak. A *teuton góg*: ez a mi ellenérzést támaszt az emberekben ott és akkor is, a mikor az erkölcs logikája szerint csak a közszoent, az elismerés és a hála fakadhatna a szívekben és elmékben. A teuton góg: így vallották ott a németek kiválóságai is, az riasztja el a legméltányosabb hajlandóságú lelkeket is, ez az, a mi idegenkedéssel tölti el őket olyankor is, a mikor más nemzet fiának szívesen nyújtanák a koszorút. A teuton góg, a mely bántóbb a francziánál, mert nem olyan naiv és bántóbb az angolnál, mert nem enyhíti magát Albion fiának bőkezűségével.

Nos, ennek a most folyó háborúnak Németország, illetve a németek számára, ha nem is a legnagyobb diadala, de a legnagyobb sikere: ennek a teuton gógnak a teljes és tökéletes rehabilitálása. Egy tündöklő diadális fényében derült ki és világosodott meg, hogy a németek nem lehetnek annyira gógos, hogy ez a góg akár szerénység is ne legyen ahhoz képest, a min épül és a mire támaszkodik. A németek ezekben a legnagyobb vitákat véglegesen eldöntő világtörténeti napokban megmutatták és bebizonyították, hogy mindent tudnak, sőt valóban jobban tudnak, a mit más tud: de tudnak egy egész csomó olyan dolgot is, a mit csak ők tudnak. A német tud a mesterek-mestere lenni olyan tudományokban, a melyekben legfeljebb szerény tanítványoknak voltak hajlandók minősíteni. A német tud ötletesebb lenni a francziánál, tud szóontóbb — és e mellett százszorta tisztességesebb — lenni az angolnál — ime a matematikában se ismer lehetlenséget! — tud több lenni az orosznál. Erősebb a levegőben, mint a franczia, a vízben, mint az angol és a földön, mint a muszka. Ha tehát a *teuton góg* valóban nyomasztóbb is lenne, mint akár a gall, akár a brit, akár a szláv; ezt el kell viselni földön, vízen és levegőben. Mert ez a góg, ha meg is van, nem üres dolyf, hanem jogos büszkeség, a melyet temérdek munka, lángoló igyekezet és heroikus odaadás nagyszerű eredményei tesznek megokoltá.

De hogy a teuton góg nem is lehet oly abszolút és gyökeres, mint a milyennek híresztelik, arra ugyancsak a háború szolgált igen meggyőző bizonyosságot. A németek diadala, ez nyilvánvaló: a szervezetség diadala. Már pedig, hogy egy nemzet minden megnyilvánulásában: mint állam, mint polgárság, mint hadsereg ily nagyszerűen szervezhető legyen, ehhez olyan egyéni tulajdonságok kellemenek, a melyek a góggal, vagyis az én föllengző túlbecsülésével egyáltalában nem tartanak atyafiságot. Sőt ellenkezőleg. Az ilyen szervezethez az egyén igen nagyfokú föllengő készségét, engedelmes alárendelő hajlandóságát, hűséges odaadását követeli. A góg: az — szölista. A maga külön érvényesülésére törekszik. A saját kezességét, nehezen fegyelmezhető és menél távolabb van attól, hogy okos legyen, annál fanatikusabban okoskodik. A német azonban nagyszerűen tudja tartani és még nagyszerűbben túrni, respektálni a fegyelmet. Nem vágyik a szölistaságra és ha azzá emelkedik, bizonyos, hogy értékek emeltek ki a tömegből. Hűséggel soha, azok se merték vádolni, a kik a legkétesebb igazságu vádatok is szíve-

sen rákénék több indulattal, mint a mennyi kritikával.

A teuton góg tehát nem az egyén fenhéjázása, hanem a legtisztább és igen erősen megokolt nemzeti büszkeség. Hogy a megnyilatkozásában szimpatikus-e vagy nem szimpatikus, nagyon mellékes és megbizonyítása után, hogy a megállapítása és megbizonyítása után, hogy: *jogos*. És ha a német magasabban hordja tén a fejét és hangosabban beszél, mint a hogyan szükséges vagy elegendő lenne, ezt a nem jó tulajdonságát bőségesen megváltja azzal a jóval, hogy Isten és a kötelesség előtt igenis meg tudja hajtani a fejét, tud, ha kell még egyszer olyan áldozatkész lenni, mint a milyen takarékos és tud csöndesen dolgozni és tud némán meghalni. Szöllösi Zsigmond.

A PATRICZIUS.

Regény.

(Folytatás.)

Írta John Galsworthy. — Angoltól Kendeffy Katinka.

VI.

Három nappal azután a bál után, melyről Courtier azt gondolta, hogy az első és utolsó társasági bálja volt, — levelet kapott Andrey Noeltől, melyben jelzi, hogy egy időre elhagyta Monklandot s a Westminster közelében, a folyam partján bérelt lakást.

Mikor azon a júliusi délutánon, Courtier az Andrey Noel lakása felé tartott, a parlament épületei ragyogtak a napfényben, mely felmelegítette tökéletes szépségű iveri fölött a levegőt. Courtier kételkedő szívvel haladt el mellette. Valahányszor azokra a tornyokra nézett, a legkülönbözőbb vegyes érzelmek kerítették hatalmukba. Nem volt annyira poéta, hogy ne lásson egyebet, mint néhány gyönyörű vonalat, mely szabályos szépséggel rajzolódik az ég kékjére, — de elég poéta-vér volt benne mégis, hogy valahányszor arra ment, az a vágya támadjon, hogy szeretne valamit összehúzni. Ilyen hangulatban irányította lépteit a folyam partja felé.

Mrs. Noel nem volt otthon, de mivel a szobaleány azt mondta, nemsokára hazajön, azzal a szándékkal ült le, hogy megvárja. Az Andrey Noel lakása az első emeleten volt s szemmel láthatóan burtozottan adták bérebe. Néhány Edward korabeli butoradarab a Victoria királynő idejéből származó székek kelt harcra az elsőbbségért s a diadal mámorában a szobák többi részét a Georgian idoszak kezdetének a maradványai borították el. De az igazi győzelem pálmája mégis azé a nagyon új és nagyon kényelmes halvány rózsaszínű diványé volt, melyre Courtier azzal a szándékkal ült le, hogy mint egy vén, kiszolgált katona, — élvezni fogja a semmittevést.

Ahoz az oltalom-vágyhoz, mellyel egykor egy nagyon szép, fekete hajú gyermeket körülvett; most az az érzés csatlakozott, melyet egy melegsívű férfi a megtámadott, üldözött asszony iránt érez. De az az ember, a ki temperamentumánál fogva sohasem érezhetett elnyomatást, fellázadt benne, valahányszor látta, hogy valaki zsarnokság alatt szenved.

A karesu, szürke tornyok látása, melyek itt sem hagytak neki nyugtot, melyek alatt Milton s az apja ült, — mélységesen bántotta őt. Ugy érezte, hogy ezek a tornyok az autoritás szimbólumai, — ellenségei az ő hallhatatlan, édes szeretőjének, a szabadság elérhetlen, elveszett eszméjének. De a folyam, mely szabadon hömpölygő árjával végigmosott minden partot, végigsiklott minden homokszemen, látott minden felkelő s lehulló csillagot, végre is úgy megnyugtatta azzal a hangtalan örök himnusszal, melyet a szabadság tiszteletére zengett, hogy mikor Andrey Noel karján nagy csomó virággal visszatért, hátrahajtott fejével, alva találta őt.

Az asszony nesztelenül tette le a virágait s várt, a mig felébred. Ez a vérmes arc előugró állásontájával, lángszínű hajszálával s felhúzott szemöldökével még így alva is jökevdü kihívást sugárzott s talán egész Londonban nem volt ennek az arcnak nagyobb ellentéte, mint ez a puha-fekete haj, finom, passzív asszony, a ki remegett a gyönyörűségtől, mikor meglátta azt az egyetlen embert,

a kitől Milton felől kérdezősködhet, a nélkül, hogy elveszítse az önbecsülését.

Courtier végre felébredt s a legyőzettség legkisebb jele nélkül szólt:

— Magára vall, hogy nem ébresztett fel. Sokáig beszélgettek. A folyamparti forgalom felhallatszó zaja álmosan kísérte a hangjukat, a virágok kábító illata betöltötte a szobát; s mikor Courtier elment, a szíve tele volt fájdalommal.

Mrs. Noel semmit sem mondott önmagáról, de sokat beszélt Barbaráról. Dicsérte a szépségét, éles esztét, megnyerő modorát. Néhányszor elsápadt s mohó vágygally szívott magába minden szót, a mi Miltonra vonatkozott. Az érzései nem változtak, világosan látszott, bár igyekezett mindent elrejteni. És a Courtier sajnálata valóságos dühvé fokozódott.

Ebbe a hangulatába még sok más, különböző érzés vegyült, mikor később frakkot öltött s elindult a Valleys-ház felé, a hol aznap volt a saison utolsó estéje, mely tekintettel az előrehaladott nyárra, csaknem kizárólag a politikai világ összejövetele volt.

Mikor a széles, ragyogó lépcsőkön, melyek oly sokszor üttek gúnyt a kis Anu számtani tudásából — felfelé haladt, észbe jutott egy kép, melyet ezelőtt harminczégy évvel a saját gyermekszobájában látott s melynek az volt a neve: «A mennyország lépcsője».

A lépcsősor tetején, csomó ismerős között, Harbingerrel találkozott, a ki rövid biczenzettel köszöntötte. A Courtier feltételez, irigy szemének úgy tetszett, hogy ez a szép fiatal arc ma a rendesnél is öntelbb és diadalittasabb; azért megvető gúnnyos mosolylyal haladt el mellette s utat tört magának Lady Valleys felé, a ki — mint egy generális — egy kis tisztáson állott, melyen keresztül szüntelenül jöttek-mentek az emberek, mint a csillag sugarai. Pompás színben volt, hatalmas alakjához kitűnően illett a háttér, a ragyogó magas falak, a pompa és fényezés. Kitiintető szívességgel üdvözölte Courtiert. A hangjában a mellett a nyájasság mellett, melyet nem tagadhatott meg attól, a ki nagyon idegennek érezhette magát ebben a világban, — az a diplomatikus tulajdonság is rejtőzött, melyben ott remegett a vágy, hogy óva intse s a félelem, nehogy valami olyant mondjon, a mi még veszedelmesebbé teszi. — Azt mondta, hallja, hogy Perzsiába készül s reméli nem fogja ott nehezebbé tenni az amugy is nehéz helyzetet. Aztán ezekkel a szavakkal:

— Nagyon kedves volt, hogy eljött; — újra a harczter középpontja lett.

Courtier látva, hogy a «kihallgatásnak» vége, hátralépett s a falhoz támaszkodva, figyelte az emberáradatot. Szótlanul állott ott s olyan volt, mint egy magányos kakuk, mely a varjuserég keringését nézi. A mozdulataik idegenszerűek és érthetetlenek voltak annak az embernek a szemében, a kit végtelen távolság választott el a Westminster jelszavai és fetéseitől. Hallotta, a mint a Milton beszédét tárgyalták. Ugy látszott, csak most ébredtek a valódi értelmének és jelentőségének a tudatára. Ezek a szavak: «doctrinaire», «szélsőséges gondolkodás»; ütötték meg a fülét, — aztán azt is hallotta, hogy «uj, hatalmas erő». Ugy látszik, meglepettek, nyugtalanok voltak s egy cseppet sem örültek; — mintha egy új, számításán kívül eső csillag jelentkezett volna a megszokott csillagképek között.

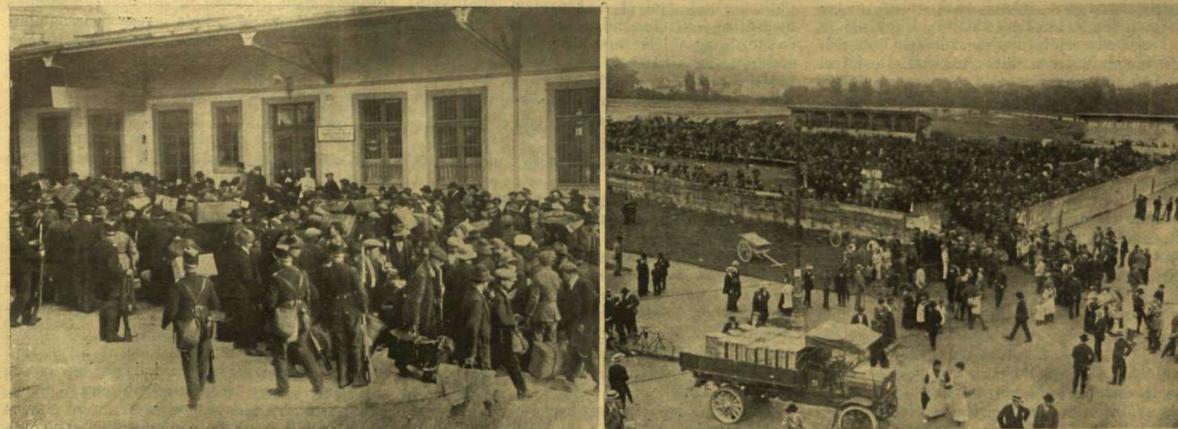
Courtier mialatt Barbarát kereste a tömegben, állandóan valami nyugtalanító szegyenkeztet érzett. Miért kellett e közé a sok ember közé jönnie — a kik olyan végtelen idegenek voltak neki, — csak azért, hogy őt lássa! Mi értelme volt annak, hogy olyan sóváran lézengett e körül a leány körül, mikor a lelke mélyén jól tudta, hogy egy hetet sem tudna élni abban a levegőben, melyben ő élt; a leány pedig egyetlen olyan légkörbe sem illett bele, melyet ő teremthetett volna neki; arról nem is szólva, hogy csaknem képtelen feltevés, hogy egy nálánál husz évvel fiatalabb lény szívét erősebb dobogásra bírja.

Egyszer csak megszóltat mögötte egy hang: — Mr. Courtier!

Megfordult s Barbara állott előtte.

— Valami nagyon komoly dologról akarok magával beszélni. Jöjjön a galleriába.

Mikor végre megállottak egy György kora-

ÉLELMISZER-KIOSZTÁS BASELLEN A FRANCZIAORSZÁGBÓL KIUTASÍTOTT OLASZOK KÖZT. A FRANCZIAORSZÁGBÓL KIUTASÍTOTT OLASZOK TANYÁJA A BASELI FUTBALL-TÉREN.

beli Caradox-csoport előtt, mely elég távol volt a zajongó tömegtől, hogy privát beszédbe foghattak, Barbara így szólt:

— Milton kimondhatatlanul szerencsétlen s én nem tudom, hogy segíthetnék neki. Beteg a fájdalomtól!

Hirtelen Courtierre emelte a tekintetét s a férfi ebben a pillanatra nagyon fiatalnak s nagyon meghatónak találta. A szemében hit és bizalom csillogott, mint egy gyermekében; mintha bizna benne s töle várna, hogy bontsa ki ezt a bogot s beszéljen neki, nemesak a Milton bajáról, hanem az egész áletről, magyarázza meg a jelentőségét s árulja el a boldogság titkát. S Courtier végtelen gyöngésséggel felelt:

— Hát én mit tehetek? Mrs. Noel itt van Londonban; de ez mit sem változtat a dolgon, hacsak... elhallgatott, mert nem tudta, hogy fejezze be ezt a mondatot.

— Bárcsak én lehetnék a Milton helyében! Mormogta Barbara.

Erre a különös mondásra Courtiernek minden erejét meg kellett feszítenie, hogy meg ne fogja azt a két kezét, mely oly közel volt hozzá. A lázadásnak ez a szikrája örült gyorsasággal hajtotta szívébe a vért.

De ugy tetszett, Barbara észrevette, mi történik a férfi belsejében, mert a következő mondata hívó volt:

— Hiábavaló minden, ostobaság volt tőlem, hogy magának alkalmatlankodtam.

— Az teljesen lehetetlen, hogy maga nekem valaha alkalmatlan lehessen.

A leány szeme hirtelen megvillant s keztyűs kezéről egyenesen a férfi arcára nézett.

— Igazán elmegy Perzsiába?

— Igen.

— De én nem akarom, hogy menjen... még ne! s hirtelen megfordulva ott hagyta őt.

Courtier csodálatosan megzavarodva mozdulatlanul állott a György korabeli Caradoxok csoportja előtt s merev komolysággal bámult a festményre.

Mögötte megszóltat egy hang:

— Kitiűnő festmény, ugy-e?

Lord Harbinger állott mellette. S a Courtier lelkében újra felillant a Lady Casterley szavainak az emléke, és az az összefonódott kezű pár ott az erkélyen a választók tömege fölött; felillant az egész lángoló gyűlölete és féltékenységére az iránt a szép fiatal kolosszus iránt, a kiről messziről megérezte, hogy mindig a győzők oldalán harcol. És felillant benne annak a helyes tudatnak a képe, hogy milyen reménytelen, milyen veszett ügy az ő ügye s az a kétség is, vajjon becsületes, tisztességes dolog-e annak nevezni az egészét. Olyan kétségbeesett erővel lobbant fel benne mindez, hogy Harbingernek csak egy merev tekintettel felelt. A fiatal ember arcán is a konok düh kifejezése mutatkozott, mely pillanatról-pillanatra közeledett a felrobbanásához.

— Azt mondtam: jó festmény; úgy-e Mr. Courtier!

— Hallottam.

— S mit méltóztatott felelni?

— Semmit.

— Tanubizonyosságát annak az udvariasságnak, a mely öntől várható.

— Ha effélelt akar nekem mondani, kérem, válasszon olyan helyet, a hol megfelelőhettek önnek; és sarkon fordult.

De mikor kiért az utcára, ököbe szorult a keze s a fogait esikorgatta.

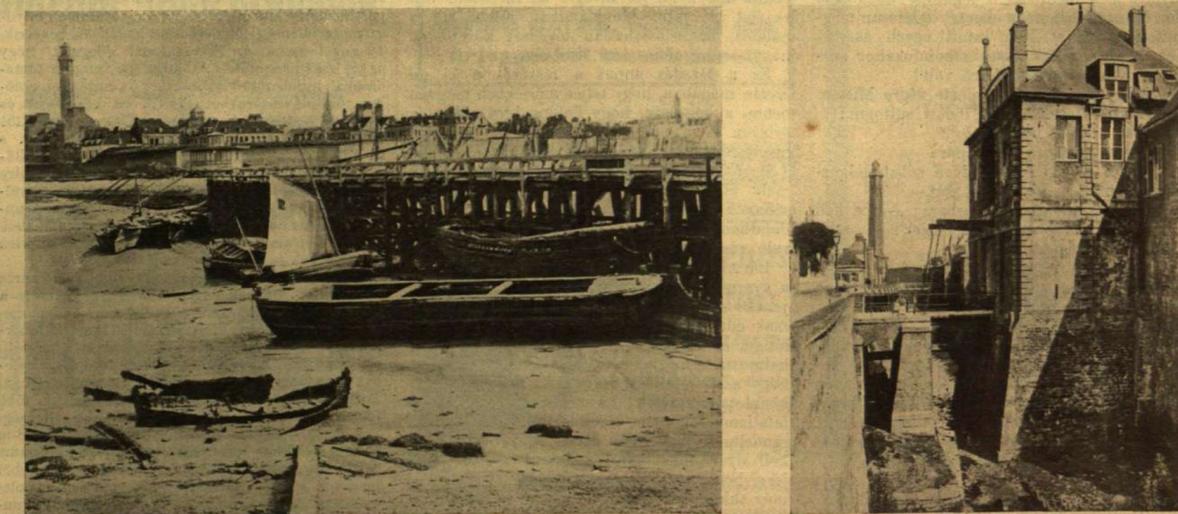
Hyde parkban száraz volt a fű; egyetlen harmatcsepp sem enyhítette a szomjúságot; a csillagokat is elhomályosította egy meleg párákból s porból alkotott fátyol.

Courtiernek talán még sohasem volt oly nagy szüksége az ég vizasztalására, mint most; talán még sohasem érezte ekkora szükségét annak az áldott érzésnek, hogy az ember kicsi és jelentéktelen az éjszaka sötét szépségével szemben, a mely eltörpít minden kicsinyes dühöt és éhséget s így a saját fenségének egy részévé téve az embert, valami csodálatos nagyság érzését kelti a lélekben.

VII.

Másnap délután, négy óra után Barbara elhagyta a Valleys házat. Hogy feltűnő ne legyen, egy barnás-sárga ruhát öltött fel s így magára vont minden tekintetet. Csakhamar beült egy taxiba s a Templehez hajtatott. A Strandra nyíló bejáratnál kiszállva, az épületoport belsejébe ment. A Temple lakói ebben az időben tértek vissza hivatalaikból; s a sok fiatal diadális vagy pénz után még nem sóvárgó jogász, a mint elhaladt mellette úgy érezte, meg kell, hogy emelje a kalapját mert ez ő. Miután mindenik törvénykönyvek s peres akták között töltötte el a napot, lehetetlen volt egyebet éreznie, mikor erre a ragyogó, nyugodt megjelenésre nézett, mely úgy haladt el mellette, mint egy karesú, magas, aranytörzsű ifjú fa.

Egyiket megkérte, mutatná meg a Milton szobáéhoz vezető lépcsőt s a fiatalember zavart ünnepélyességgel vezette őt a kívánt helyre.

CALAIS A TENGERPARTRÓL NÉZVE.

RÉGI ERŐDÍTÉNYEK CALAISBAN.

Aztán, mikor a leány eltűnt a sötét, poros lépcsőházban, még sokáig várt, abban a reményben, hogy ha nem találta otthon azt, a kit keres, visszajön s újra szüksége lesz rá, hogy megmutassa a kivezető utat. De mivel nem tért vissza, szomorúan távozott; a lelki csodálatosan megzavarta a szépséges tümemény emléke.

A Barbara kopogására azonban tényleg nem felelt senki; de a kilincsre téve a kezét, látta, hogy nincs bezárva s belépett az előszobába, aztán a konyhába változtatott imoki szobán keresztül, a tulajdonképeni dolgozó szobába. Üres volt. Barbara még sohasem volt a Milton lakásán, azért kíváncsian nézett körül.

A földet ócska, kopott szőnyeg takarta, itt-ott egy régi szék állott. A falak körszerű könyves polcokkal voltak borítva, de a két ablak között egy óriási Angolország térképe lógott, mely keresztül-kasul, tele volt firkálva piros vonalakkal és számokkal. A térkép előtt hatalmas íróasztal állott, melyen nagy esomó kézirata, a Milton rendes hegyes betűvel borított ívek hirdették fáradhatlan munkásságát. Barbara az íratóeszköz felé hajolt s összerángzott homlokával nézte a sűrűn teleírt lapokat. Tudta, hogy Milton a föld-kérdésről könyvet ír, de hogy egy könyv elkészítéséhez ennyit kell írni, arról fogalma sem volt. Papír s egy esomó kék könyv; borította az asztalt, melyen alig maradt hely a Dante és Aeschylus szobrának. — Milyen kényelmesen hely; gondolta a leány.

A szobában valóban olyan levegő volt s olyan szellem lebegett minden felett, mely kimondhatatlanul lehangolta őt. Az ablakon keresztül messze lent az udvaron néhány virágot látott s hatalmas vágy fogta el, hogy leszaladjon hozzájuk.

Aztán úgy hallotta, hogy mögötte beszél valaki. De a szobában nem volt senki s annak a szagotátó monolognak — mely sehonnán sem jött, — olyan felemelen rejtélyes hatása volt, hogy Barbara az ajtóhoz húzódtott.

A küllős zaj, mely olyan volt, mintha két lélek beszélne egy hangban, folyton hangosabbá vált s a leány akaratlanul a két szobor felé nézett. De azok némán hallgattak. Mikor az ablaknál állott, a háta mögül jött a hang s most, hogy az ajtó mellett volt, még mindig úgy tetszett, mintha mögötte volna. Aztán hirtelen észrevette, hogy egy könyvespolc felől jön, mely a fal közepét takarta. Az apja leánya lévén, az idegi aczélból voltak, azért nyugodtan odament a könyvszekrényhez s ekkor látta, hogy az csak oda van támasztva s egy félig nyitott ajtó takar.

Kinyitotta az ajtót s belépett. Egy takarítatlan hálószoba közepén ingben és nadrágban, Milton sétált fel és alá. A lába meztelen volt s a fejéről s hajáról csepegett a víz; sovány, sötét arcának a kifejezése a Barbara szívébe nyilallott. Odafutott hozzá s megfogta a kezét. Égetően meleg volt, de úgy tetszett, mintha a Barbara látására megfagyott volna a nyelve s a tekintete. A jéghideg hallgatása s forró keze közti nagy ellentét halálosan megremítette a leányt. Nem jutott egyéb észébe, mint, hogy a másik kezét a homlokához szorítsa. Az is perzselően forró volt!

— Miért jöttél ide? kérdezte végre Milton.
De Barbara csak ennyit tudott sutogni:
— Oh! Eusty! Beteg vagy?
Milton megfogta a csuklóját.
— Nincs semmi bajom; igen sokat dolgoztam; s most egy kis lázam van.
— Érzem, mormogta Barbara; — Le kell feküdnöd! Jere velem, haza vislek!
Milton mosolygott.
— Nincs szükségem hárszívókra!
A mosolygása s a hangja végigkergette a hideget a leány egész testén.
— Nem hagyjak itt egyedül!
De a Milton újaj mind szorosabban fonódta a leány csuklója köré.
— Azt fogod tenni, édes Babs, a mit én mondom. Menj haza, fogd be a szád s hagyd magamra, hogy békében, nyugodtan égyek el.
Barbara hang nélkül tűrte el a fájdalom szorítását már visszanyerte a nyugalmát.
— Velem kell jönnöd! Hiszen itt nincs semmi! Még egy pohár hideg vized sincs!
— En Istennem! Árpakása-lé, ugy-e!
Olyan hallatlan megvetés csegett abban a

két szobán, mely perzselőbb volt egy egész philippikánál, melyet a kényelem által való megváltás ellen mondhatott volna. Barbara érezte, hogy a lelke mélyéig nyilallott s összerángította az ajkát.

! Milton elengedte a kezét s újra fel és alá sétált a szobában. Hirtelen megállott:
— «Nincs éktem s a mi szomjam enyhíthné... körülöttem sötét sivatag.»

Andrey, mért nem olvassa mindennap Blake-et?
Barbara hirtelen megfordult s kiment. Gyorsan átment a dolgozószobán s folyosón, le a lépcsőházba.

Milton beteg! Félrebeszél! Mintha az újain keresztül átvárgott volna az ereiben egy láz az ő vénáiba is. Az arca égett, nehezen lelegzett s a gondolatait nem tudta rendbehozni. Remegett az aggodalomtól, végtelen sajnálatot érzett s a nagy zűrzavaron keresztül minduntalan fel-fel bukkant a Harbinger csókjainak a viharos emléke.

Lefutott a lépcsőn, ösztönszerűen lefelé tartott a dombon s végre a Strandon volt. Aztán a gyors elhatározás veleszületett hatalmával, kocsiba ült s a legközelebbi telefon-állomáshoz hajtatott.

VIII.

Egy olyan nőnek, a milyen Andrey Noel volt, a ki arra született, hogy valakinek pendentéja és kiegészítője legyen; a kinek természeténél fogva minden foglalkozása és törekvése olyan volt, melyből hiányzott a határozott, merev, tántoríthatatlan, önmaga által kitűzött cél, — ez a gyökeres átültetés, melynek önkényesen vetette magát alá, nem volt kicsi dolog.

Kedves virágaitól, hársfájának barátságos suttogásától megfosztva, szegény szomszédjainak apró szükségletei nélkül, elvesztve az apró házi teendők és gondok kedves, monotonitását, mely kitölti a magányos nők életét, — nagyon szerencsétlennek érezte magát. Még a zenei munkákban sem talált menedéket.

Sohasem lakott Londonban, azért nem voltak helyhez és körülményekhez kötött szokásai. Új életmódot, új szokásokat kellett teremtenie s hogy valaki erre képes legyen, szükséges, hogy a lelke csapokat bocsásson ki, tapogatózzon s urrá legyen nemely dolgok felett. De az ő lelke most nem tudta ezt megtenni. Mikor bevégezte a harcot, hogy butorított szobáit lakhatóvá tegye, — s megvetette az alapját egyszerű háztartásának, — ép annyira nem tudta mihez kezjen, mint a rab, a ki előtt megnyitott a börtön kapuja.
Még az a nagy segítség sem volt, hogy kénytelen legyen elrejteti az érzelmeit, nehogy másnak terhére legyen szomorúságával. Oda volt szegyezve bánatával, vágyaival és nem volt senki, semmi, a ki megszabadíthatta volna önmagától.

Mivel a saját akaratából választotta ezt a helyzetet, igyekezett megnyugodni s kereste benne azt, a mi jó. Elvégre is, tűrhetőbb volt az élet itt, mint Mouklandban, a hol azt a halálos, megbecsáthatatlan tévedést követte el, hogy — szerelmes lett Miltonba.

Ez a tévedés annak a részéről, a ki jól érezte magában, hogy teljes mértékben megvan benne a képesség, hogy boldogságot adjon és örüljön is a boldogságnak, miként a másik megbecsáthatatlan bűne: a házassága, — annak a dispoziciónak a túltengéséből származott, a mely alárendelte a saját egyéniségét a másénak. De hideg vigasztalás volt abban a gondolatban, hogy a boldogítás és boldogság után való vágy ölte meg — kétszer egymás után.

Bármilyen volt az éretlen érzés, a mellyel a gyermekeleány oda nyujtotta a kezét a férjének; — a Milton iránti szerelmében nemcsak odaadás, de az önmagáról való lemondás lángja égett. Szerette volna minden jóval elhalmozni s még az a vigasztalása sem lehetett, hogy az ő jóllétéért áldozta fel magát. Minden kisiklott a kezéből! És mégis, karakterisztikus fatalizmussal, nem lázongott ellene. Ha úgy rendelte a sors, hogy ötven vagy hatvan évig kell sívárn életet élnie s hamut szórjon a fejére, hogy jóvá tegye leánykori tévedését, — még akkor sem lázongott volna, — még akkor is igen távol lett volna tőle a gondolat. Ha fellázadna, nem gondolatban tenné, ha-

nem cselekedetben. Általános elvekkel nem törődött, nem gyötörte magát azzal a gondolat-lal, mennyire igazságos, avagy igazságtalan a helyzete, — egyszerűen arra törekedett, hogy megemésze a következményeit.

A Courtier látogatását követő napot a National Galleryben töltötte. Úgy tetszett neki, az az egyetlen fedél Londonban, mely neki védelmet ad. Itt rábukkant egy képre, valamely olasz mester műve volt, — melynek fő alakja Miltonra emlékeztette. Oly sokáig ült ez előtt a kép előtt, hogy végre magára vonta a közsvényes őr figyelmét. Ennek az ovális arezu, komoly szépségű hölgynek a csendes alakja nemcsak a kíváncsiságot költötte fel, de morális aggodalmat is okozott neki. Kétségtelenül a szerelmeire vár! Az ő tapasztalata szerint még egyetlen nő sem ült ily sokáig egy kép előtt a nélkül, hogy titkos oka ne lett volna; ennél fogva kíváncsian figyelt, hogy lássa milyen külsője lesz annak az óknak. Nagy szomorúságot érzett tehát, mikor újra arra menve, észrevette, hogy elmentek, a nélkül, hogy ő szemügyre vehette volna őket.

Úgy érezte, hogy nagyon nehéz a lába, — mert egész nap használatban tartotta őket, — azért leült a székre, melyet a szép hölgy hagyott s ott akarata ellenére ő is a képet nézte. Olyan stílusban volt festve, mely nem felelt meg az izlésének, azonkívül a főalaknak az arca is furcsa érzéseket keltett benne; így tetszett, mintha azt az urat belülről tüzes vasakkal égetnék.

Nem ült ott nagyon sokáig, mikor látta, hogy a hölgy ott áll a kép előtt s a képen levő úr ajka mozog. Azt találta, hogy ez szabályellenes dolog, azért azonnal felállott s odasietett, de ekkor észrevette, hogy a szeme be van hunyva s hirtelen kinyitotta. Nem volt ott senki.

A Galleriából Andrey Noel egy teaházba ment s onnan hazafelé tartott. A ház előtt egy taxi állott s a szobaleánya azzal az újsággal fogadta, hogy «Lady Caradox» a szalomban várja.

Barbara a szoba közepén állott. Az arczán az a kifejezés tükröződött, mely izgalmas vadászatokon, a versenytéren, vagy viharos minisztertanácsokban jellemezte az apját. A tekintete éles és elszánt volt. Ahogy Andrey belépett, azonnal megszólalt:

— Mr. Courtiertől szerettem meg a címét. Milton beteg, attól félek, hogy agyvelő gyuladása van. Azt hiszem jó volna, ha elmenne hozzá. A Templeben van a lakása. De gyorsan, nincs veszteni való időnk!
(Folytatása következik.)

A HÁBORÚ NAPJAI.

Október 29. Az orosz-lengyelországi (északkeleti) harctéren nem folytak nagyobb harcok. Az utóbbi napokban az oroszoknak Turka vidéke irányában megkísérlett előnyomulását sikeresen visszaverték. A belga-francia határon a németek Niuporttól délre lassan tért hódítanak. Lilletől nyugatra az ellenség több erődített hadállást beveszik, 16 angol tisztelet és 300 katonát elfognak, négy ágyút zsákmányolnak. Az angol és francia támadásokat mindenütt visszaverik. Az argonnei erdőben több lövészárkból kiverik az ellenséget és néhány gépfegyvert zsákmányolnak; Verduntól délkeletre heves francia támadást visszavernek s az ellentámadás alkalmával az ellenség főhadállásai nyomulnak s ezt beveszik. A Moseltől keletre is az ellenség önmagukban véve jelentéktelen vállalkozásait megülsítják. Az északkeleti hadszíntéren a németek támadása folyton előrehalad. Három hét alatt itt 13,500 orosz foglyot ejtettek és 30 ágyút és 39 gépfegyvert zsákmányoltak.

Október 30. Orosz-Lengyelországban a harcok szünetel. A Szan alsó folyásánál Niskótól délre a folyón átkelt nagyszámú ellenséges haderőket heves ütközetek után visszavetettük, Sary-Sambornál agyútüzünk egy orosz lövészraktárt levegőbe röpített. Az e helységektől nyugatra levő magaslatokon minden ellenséges támadást visszavetettünk. Turkától északkeletre csapataink elfoglalnak több fontos magaslati hadállást, melyeket az ellenségnek menekülésszerűen kell kiürítenie. Okt. 28-ig a monarchiában internált orosz foglyok száma 649 tisztelet és 73,179 főny legénység. Az utóbbi hetekben ejtett hadifoglyok ebbe nincsenek beleszámítva. A belga-francia határon, valamint Franciaországban a harcok lényegesebb változás nélkül folytak tovább. A háború új fejezete nyílik

meg a török-orosz konfliktus kiélesedésével: október 29-én délelőtt a Fekete-tengeren tengeri ütközet fejlődik ki orosz és török hadihajók között. Az oroszok akadályozták egy gyakorlatozó török hajórajt mozgulatait s aknákat igyekeztek lerakni a Boszporus bejáratá közelében a tengeren. E miatt harozra került a sor, melynek folyamán egy orosz aknakerakó hajó és egy torpedóhúzó elsüllyedt. A törökök azonfelül elfogtak egy orosz szénszállító hajót s a rajta levő 13 orosz tisztelet és 56 matrózt elfogták. Ugyanakkor török hadihajók ágyúzták Teodózia és Novorosszijszk orosz Fekete-tengeri kikötőket s Szebasztopol bombázásáról is érkezik hír.

Október 31. A galicia-bukovinai határ közelében Kutyól északra október 30-án egy minden fegyvernemből álló orosz hadoszlopot megvertünk. Közép-Galiciában csapataink tartják a Turkától északkeletre, valamint a Sary-Sambornál, továbbá Przemysltől keletre és az alsó Szannál elfoglalt hadállásokat. A németek belgiumi hadserege okt. 30-án beveszik Ramscapellet és Bischoftet. Az Ypres-menti harcok során rohammal elfoglalták Zandvoortet, Hollebeket és Vambeket, déli irányban is hódítanak területet. Soissonstól keletre, Vaillyltól északra több megerősített hadállásból kiverik az ellenséget, Vaillyl rohammal beveszik s a francziákat az Aisne-folyón túlra visszaverik. Ezer foglyot ejtenek és két gépfegyvert zsákmányolnak. Az argonnei erdőben, Verduntól nyugatra és Toul-tól északra ellenséges támadások összeomlanak. Varsótól nyugatra az oroszok lassan követik újlag csoportosuló szövetségese haderőiket. A török-orosz összecsapások tovább élesednek: török hadihajók behatolnak az odesszai kikötőbe és elszakmányolják az ott horgonyzó orosz gőzöket. A «Szultan Szelim» (a volt Goeben) bombázza Szebasztopol. Az okt. 29-iki tengeri harcban az első jelentésekben említett orosz hajókon kívül a «Kubanec» nevű orosz agyúnszázd is elsüllyedt. Giers orosz nagykövét elutazik Konstantinápolyból.

November 1. Orosz-Lengyelországban új harcok fejlődnek, a hadállásaink ellen intézett támadásokat visszaverjük. A Turkától északkeletre és Sary-Sambortól délre fekvő területeken folyt több napos elkeseredett csata október 31-én csapataink teljes győzelmevel végződött. Az itt előretört ellenséget, két galoghadosztályt és egy lövészandárt összes hadállásaikkal kiverünk. Csernovicztől tartják csapataink az oroszok bombázása ellenére. A Macsvába, Szerbiába benyomult csapataink nagy sikereket aratnak: a szerbek sodronyakadályokkal védett

kemény erődítéseiben kifejtett kétségbeesett ellenállása ellenére a Szován és a Drinán átkelt összes csapataink folytatják ellenállásukat. Beveszik Czarnabara, Rudenkovics, Glusai, Bavanopolje és Tablanovics helységeket. Belgium délnyugati szögletében a németek hadműveleteit áradások nehezítik meg, melyeket az Yser-Ypres-csatorna Niuport melletti szilipjének elpusztításával idéztek elő. Ypresnél a németek tovább nyomulnak elő, legalább 600 foglyot ejtenek és néhány ágyút zsákmányolnak az angoloktól. A Vaillynál ejtett francia foglyok száma mintegy 1500-ra emelkedett. A La Manche-csatornán egy német tengeralattjáró által kilőtt torpedó a «Hermes» nevű, hidrolonok szállítással foglalkozó régi angol cirkáló elsüllyeszti.

November 2. Orosz-Lengyelországban a harcok folyamatosan vannak. A Szan melletti ütközetekben az oroszoknak különösen Rozvodnól voltak nagy veszteségeik: 400 orosz foglyot ejtettünk és 3 gépfegyvert zsákmányoltunk. Sary-Sambortól délre egyik harcosapatunk szintén 400 oroszot fogott el. Itt és Turkától északkeletre támadásunk tovább haladt előre. Szerbiában offenzíván a Macsván át győzelmesen halad előre. A megerősített állásaiból kiverik ellenség csupán Sabác északkeleti szegélyén támasztott erősebb ellenállást; itt elsáncolt állásait rohammal bevettük, ugyanígy Sabác városát is. A Macsván át előnyomult oszlopaink a Sabác-Ljesznica vasutvonalat már átlépték. Lovasságunk az ellenség nyomában van. A németek Ypres elleni támadásán közben beveszik Mossinest. Az argonnei erdőben vivott harcokban is előre haladnak. Keleten a helyzet változatlan. Egy orosz áttörési kísérletet Szittkhemennél visszavernek. A francia és angol nagykövét elutazik Konstantinápolyból.

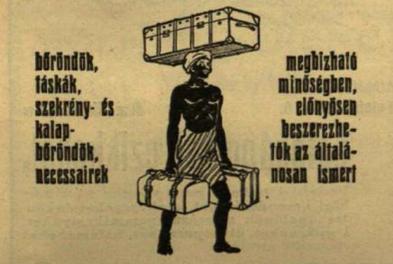
November 3. Orosz-Lengyelországban haderők, miután erős ellenséges haderőket felfejlődésre kényszerített, a lysagorai ütközetet abbahagyta a végbél, hogy az ivangorai harcok után elrendelt hadmozdulatokat folytassa. Galiciában a helyzet változatlan. A Sary-Sambortól délre és Turkától északkeletre vivott harcokban eddig 2500 orosz foglyot szállítottak el. November 2-án reggel a Stry völgyében Rybniknél huszáraink rajtaütöttek egy ellenséges lövészoszlopon és tüzelőszeggel megrokkant számos kocsit zsákmányoltak. Szerbiában a Macsvában (a régi macsói bánás) előtt sikerünk csak most tekinthető át teljesen. Stefanovics Stefan tábornoknak harczban volt 4-5 hadosztályból álló II. számú szerb hadserege csak úgy menekülhe-

lett fenyegetett helyzetéből, hogy hanyatt-homlok visszavonult és mindenemű kénytelét, trairjékt hátrahagyta, miközben számos foglyot ejtettünk. Az ellenség a nélkül, hogy előre elkészített hátulós állásaiból újabb ellenállást fejtett volna ki, egyfolytában a Sabácztól délre elterülő dombvidékre hátrált és szivós, de hiábavaló ellenállást csak még Sabácznál fejtett ki, mely városot vitéz csapataink a november 1-ről 2-kára virradó éjjel rohammal bevették. A török harczteréren Niuporttól délre az áradások minden hadműveletet kizárnak. Az Ypres elleni német támadások tovább haladnak; több mint 2300, többnyire angol foglyot ejtettek és több gépfegyvert zsákmányoltak. Royetól nyugatra elkeseredett harcok dúltak, a németek elütköztek néhány száz embert és két ágyút vesztek. Az Aisne mentén Soissonstól keletre ellenben a németek sikert arattak, a francziák több megerősített hadállást bevették, elfoglalták Chavonnet és Souper, több mint 1000 foglyot ejtettek, 3 ágyút és 3 gépfegyvert zsákmányoltak. Verdun és Toul között több francia támadást visszautasítottak, nemkülönben egy támadást a Vögézekben és Markirch körül. Törökország és az entente összecsapásai egyre inkább kiélesednek. A kaukázusi határon orosz csapatok több ponton megtámadták a török csapatokat, ezek azonban erős ellenállással visszazsorozták őket. A Földközi-tengeren angol cirkáló töröknek néztek egy görög torpedónaszádát és elcsúsztették. Mohamedán csapatok megtámadták Berbera angol kikötőt a Vörös-tengeren. A török haderő főparancsnoka hir szerint Enver pasa hadügyminiszter lesz.

November 4. Galiciából, valamint a belga-franciaországi harczteréről nem érkezik fontosabb eseményi hire. Bukovinában csapataink Sniatyn környékén újabb győzelmet aratnak a Kutyánál és a Csernovicztől északnyugatra megvert, egyesülni törekvő két orosz seregen s bevonulnak Sniatynba. Szerbiában tovább nyomulnak előre s Sabácztól délre és délnyugatra újabb ellenséges támadások csapataink; támadásunk kedvezően halad. Török hivatalos jelentés szerint az oroszok a kaukázusi határon erődítéseket kezdenek építeni. Az angolok megkezdik a Dardanellák bombázását 18 kilométer távolságból. Egy török torpedónaszádból kilőtt lövedék robbanást idéz elő az egyik angol páncéloson, mire az angol hajók 10 perc múlva el-tűnnek. Az angolok elvonulnak az egyiptomi határról, elpusztítják az ott levő falvakat és a Suez csatorna felé vonulnak vissza.

Steckenpferd-Illoimtejszappan
Bergmann & Co. cégtől, Tetschen, a/Elbe.
egyre nagyobb kedveltségnek és elterjedtségnek örvendő, széplő ellen való elismert hatásánál fogva s a bőr-és szépség gondozásában való föltűnőhatatlanságáért. **Eszenyi elismertőlévtől!** Sok legnagyobb kitémletű Bevásárlásnál óvatossággal! Ugyelen nyomtatékosan a Steckenpferd védőjegyre és a cég helyes nevére! Darabja 80 fillérért kapható gyógyszertárakban, drogériákban, illatszertételekben, stb. Használóképpen kiténő Bergmann Manera Illoimkrémje (70 fillér egy tubus). Kiténő szer női kezek gondozására.

Szakszerűen készített utazási felszerelések

HELLER bőröndös
cézgnél
Budapest, IV., Rössuth Lajos-u. 21. (Astoria szálloda épületében)
A cég üzlete 20 évig Károlykörtön (Huszár-ház) volt.

Gothard Sándor
Diana Fegyver-atelier Herény, Szombathely mellett. (Vas megye.)
A. Jos. Decouray, Herstal és A. Lene & Co. Liège (Victoria Hammerles), világírú és legelső rangú galamblovó és vadászfégyvereknek egyedül és kizárólagos képviselője. E. Bernard & Co. A. Defoury-Sovrin luxusfégyvereinek állandó nagy raktára. Mannlicher-Schönauer Anticorro-Antimisszövü. Mígmon távcsóval szerelt fégyvereknek állandó raktára. Vadászfégyverek 160 koromtól, ejectorok 260 kor.-tól, Anticorro- és Antimisszövü fégyverek 400 kor.-tól minden árban. A kontinens legdagabb luxusfégyverraktára. Minden minőség állandó nagy készletben. Teljes garancia. Minden fégyver pontosan belőve. Legjobb minőség.
Legolcsóbb gyári árak. Utólrhetlen olcsó. Árjegyzéket tessék kérsni.

Alapítva 1865-ben.
Heckenast Gusztáv zongoratermei
Budapest, csakis Gizella-tér 2. sz.
Telefon: 1-69.
DÖRR, IBACH, WERNER zongorák egyedüli képviselője.

Fog-Krém KALODONT Szájviz
BERZEVICZY ALBERT
ITÁLIA
Uti rajzok és tanulmányok
Második bővített kiadás 193 képpel
Pergamentkötésben 12 korona.
A CINQUECENTO FESTÉSZETE, SZOBRÁSZATA ÉS MŰVÉSZI IPARA
A Velencéről szóló fejezetekkel kiegészítette
DIVALD KORNÉL
Számos illusztrációkkal és képmellékletekkel
Díszkötésben 18 korona.
Megrendelhető: LAMPÉL R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) r.-i.-nál Budapest, VI., Andrásy-ut 21. és minden könyvkereskedésben.

Mikszáth Kálmán könyvei

A NOSZTY FIÚ ESETE TÓTH MARIVAL

Regény három kötetben

Fűzve 12 korona.

Vászonkötésben 18 korona.

A FEKETE VÁROS

Regény három kötetben

Fűzve 12 korona

Vászonkötésben 18 korona.

TÖVISKES LÁTOGATÓBAN

Elbeszélések. — Az elhunyt író utolsó könyve

Fűzve 5 korona.

Vászonkötésben 7 korona

Ezen könyvek megrendelhetők:

LAMPEL R. könyvkereskedése,

(Wodianer F. és Fiai) r.-t.-nál

Budapest, VI., Andrásy-út 21. szám.

Saját érdekében

tegyen egy kísérletet az új szab. amerikai impregnált **FÉMISZTÍTÓ KENDŐVEL.**
Előnye: Bármilyen fém tárgy gyors és egyszerű keze-
lésben hirtelen tisztító hatású. Minden
eddig tisztítatlan fém tárgyat fémiszttal fűtve.
Sohasem szárad ki, nem kopog, nem horzsol, olcsó és
gazdaságos. — r. 25 fill., 50 fill., és 1 kor. Mindenütt
kapható. — Kereskedőjénél kérjen ingyen mintát.
FORGALOM: FÖRSTNER JOSEF GYÁRÓSZÁLL. BUDA-
PEST, IV. KER., REALTANODA-UTCA 4. SZ.

THALY KÁLMÁN

OCSKAY LÁSZLÓ

II. Rákóczi Ferenc fejedelem
brigadérosa és a felsőmagyar-
országi hadjáratok 1703-1710

Történeti tanulmány

Eredeti levelezések s más egykorú
kútfők nyomán

*Második bővített és illusztrált
kiadás*

Két kötet, nagy lexikon-alakban

Díszes pergamentkötésben 35 korona.

Megrendelhető:

LAMPEL R. könyvkereskedése

(Wodianer F. és Fiai) r.-t.-nál

Budapest, VI., Andrásy-út 21.

és minden könyvkereskedésben.

Vérszegénység, ideges fejfájás, anémia
ellen a legnagyobb orvosi tekintélyek alániják

**ROZSNYAI
VILÁG HIRŰ
VASAS
CHINABORÁT**

melynek kitűnő voltát
mindenki elismeri. Ki-
tűnő hatásánál fogva a
hasonló készítményeket
felülmúlja. Milleniumi
nagy érdemmel kitün-
tetve! Számos kiállításon
díjazva. — Kis palack
2 korona 40 fill., nagy
palack 3 korona 50 fill.

Készíti:

ROZSNYAI MÁTYÁS
gyógyszertára, Arad,
Szabadság-tér.

RENDELÉSNÉL

SZIVESKEDJÉK LAPUNKRA HIVATKOZNI

Jókai Mór munkái

Népszerű kiadás

Egy-egy szám 1 korona

1. A varchoniták.	28-29. Szomorú napok.	98-99. Felfordult világ.
2. Fortunatus Imre.—
Shirin.	30-36. Kárpáthy Zoltán.	100. Elbeszélések.
3. Kalóz király.	37-43. Egy magyar nábob.	101-112. Dekameron.
4. Sonkoly Gergely.	44-48. Új földesúr.	113. Egy asszonyi
hajszál.
5-9. Törökvilág Magyar-
országon.	49-55. Szegegy gazdagok.	114-119. Névtelen vár.
10. A bűntárs.	56-58. Hétköznapok.	120-121. Népvilág.
11-12. A kétszarvú ember.	59-63. A régi jó táblabírók.	122-124. Szélszend alatt.
13. Koronát szerelem-
ért.	64-65. Délvirágok.	125-131. Egy az Isten.
14. Petki Farkas
leányai.	66-67. Milyenek a nők?	132. A debreceni
lunátikus.
15. Regék.	68-71. Véres könyv.	133-134. Egy ember, a ki
mindent tud.
16. Carinus.	72-73. A magyar nép élce.	135-136. Asszonyt kísér —
Istent kísért.
17-20. Erdély aranykora.	74-75. Arnyképek.	137-138. A janicsárok
végnapjai.
21-23. Csataképek 1848-
1849-ből.	76-82. A kőszívű ember
fiái.	139-140. A magyar elő-
időkből.
24. Bujdosó naplója.	83. Milyenek a
férfiak?	141. Az életből elvesve.
25-26. A fehér rózsza.	84-88. Politikai divatok.	142. Észak honából.
27. Magyarhon
szépségei.	89. A serfőző.	143-151. Színművek.
	90-93. Mire megvénülünk.	
	94. Oceania.	
	95-97. Magyarhon
család.	

Ezen könyvek megrendelhetők:

Lampel R. könyvkereskedése, (Wodianer F. és Fiai) r.-t.-nál,

Budapest, VI., Andrásy-út 21. szám.

Dr. Lenhossék Mihály

egyetemi tanár

új könyve most jelent meg

Címe:

**Az ember helye
a természetben**

Ára 1 korona 60 fillér.

Rendkívül érdekes könyv, összefoglalja az ember szervezetére és történetére vonatkozó összes ismereteket, testünk összes szerveit, azoknak fejlődéséről szóló elméleteket, az embertan összes fontos tanulságait.

Megjelent a Franklin-Társulat

KULTURA ÉS TUDOMÁNY
könyvsorozatában.

Kapható minden könyvkereskedésben.

VASÁRNAPI UJSÁG

46. SZ. 1914. (61. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL.

BUDAPEST, NOVEMBER 15.

Szerkesztési iroda: IV. Vármegye-utca 11.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Égés száma
ára 40 fillér.

Előfizetési
feltételek:

Egész évre — 20 korona.
Félévre — 10 korona.
Negyedévre — 5 korona.

A *Világkrónika*-val
negyedévenként 1 koronával
több.

Külföldi előfizetésekhöz a postailag meg-
határozott viteldíj is csatolandó.

AZ ÁGYÚ AZ ELSÜTÉS PILLANATÁBAN. — MEGREMEG A FÖLD ÉS A LEVEGŐ.

Pillanatfelvétel 50 méter távolságból. Készítette Balogh Rudolf, midőn a Magiera-magaslatot bombázták 15 centiméteres tarczajaink.